

József Attila

ANYÁM

A bögrét két kezébe fogta,
úgy estefelé egy vasárnap
csöndesen elmosolyodott
s ült egy kicsit a félhomályban - -

Kis lábaskában hazahozta

kegyelmeséktől vacsoráját,
lefeküdtünk és eltűnődtem,
hogyan ők egész fazékkal esznek - -

Anyám volt, apró, korán meghalt,
mert a mosónők korán halnak,
a cipeléstől reszket lábuk
és fejük fáj a vasalástól - -

S mert hegyvidéknek ott a szennyes!
Idegnyugtató felhőjáték
a gőz s levegőváltásul
a mosónőnek ott a padlás - -

Látom, megáll a vasalóval.
Törékeny természet a tőke
megtörte, mindig keskenyebb lett -
gondolatok meg, proletárok - -

A mosástól kicsit meggörnyedt,
én nem tudtam, hogy ifjú asszony,
álmában tiszta kötényt hordott,
a postás olyankor köszönt néki - -

1931. január 6.

*

MAMA

Már egy hete csak a mamára
gondolok mindig, meg-megállva.
Nyikorgó kosárral az ölében,
ment a padlásra, ment serényen.

Én még szinte ember voltam,
ordítottam, toporzékoltam.
Hagyja a dagadt ruhát másra,
Engem vigyen föl a padlásra.

Csak ment és teregetett némán,
nem szidott, nem is nézett énrám,
s a ruhák fényesen, suhovam,
keringtek, szálltak a magosba.

Nem nyafognék, de most már késő,
most látom, milyen óriás ő, -
szürke haja lebben az égen,
kékitőt old az ég vizében.

*

KÉSEI SIRATÓ

Harminchat fokos lázban égek mindig
s te nem ápolasz, anyám.
Mint lenge, könnyű lány, ha odaintik,
kinyújtóztál a halál oldalán.
Lágy őszi tájból és sok kedves nőből
próbállak összeállítani téged;
de nem futja, már látom, az időből,
a tömény tűz eléget.

Utoljára Szabadszállásra mentem,
a hadak vége volt
s ez összekuszálódott Budapesten
kenyér nélkül, üresen állt a bolt.
A vonattetőn hasaltam keresztben,
hoztam krumplit; a zsákban köles volt már;
neked, én konok, csirkét is szereztem
s te már seholy voltál.

Tőlem elvetted, kukacoknak adtad
édes emlőd s magad.
Vigasztaltad fiad és pirongattad
s lám, csalárd, hazug volt kedves szavad.
Levesem hűtötted, fújtad, kavartad,
mondtad: Egyél, nekem nőssz nagyra, szentem!

Most zsiros nyirkot kóstol üres ajkad -
félrevezetél engem.

Ettelek volna meg!... Te vacsorádat
hoztad el - kértem én?
Mért görbitetted mosásnak a hátad?
Hogy egyengessed egy láda fenekén?
Lásd, örülnék, ha megvernél még egyszer!
Boldoggá tenne most, mert visszavágnék:
haszontalan vagy! nem-lenni igyekszel
s mindent elrontsz, te árnyék!

Nagyobb szélhámos vagy, mint bármelyik nő,
ki csal és hiteget!
Suttyomban elhagytad szerelmeidből
jajongva szült, eleven hitedet.
Cigány vagy! Amit adtál hizelegve,
mind visszaloptad az utolsó órán!
A gyerekek kél káromkodni kedve -
nem hallod, mama? Szólj rám!

Világosodik lassacskán az elmém,
a legenda oda.
A gyermek, aki csügg anyja szerelmén,
észreveszi, hogy milyen ostoba.
Kit anya szült, az mind csalódik végül,
vagy így, vagy úgy, hogy maga próbál csálni.
Ha kúzd, hát abba, ha pedig kibékül,
ebbe fog belehalni.

1935 / 1936. december